

จดหมายข่าว

ราชบัณฑิตยสถาน

สนามเสือป่า เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐ โทร. ๐ ๒๓๕๖ ๐๔๖๖-๗๐ โทรสาร ๐ ๒๓๕๖ ๐๔๙๐

ปีที่ ๑๖

ฉบับที่ ๑๘๑

มิถุนายน ๒๕๔๙

ISSN 0857-7064

อาศิรวาท

เนื่องในโอกาสทรงครองสิริราชสมบัติ ครบ ๖๐ ปี
๙ มิถุนายน ๒๕๔๙

หกสิบปีที่ปกครองเมืองทวยราษฎร์
ทุกหนแห่งเสด็จฯ ไปได้โดยการอุป
ทรงปกครองด้วยธรรมนำซึ่งสุข
ร่วมเย็นดีด้วยเดชะพระบารมี
เอโรกาเสด็จเสด็จองค์ทรงครองราชย์
ทุกหนแห่งถวายพระพรลากตองใจ

เป็นหลักชัยคนในชาติทรงเกื้อหนุน
ประชาอันใจรักและรักดี
ขจัดทุกข์ได้สิ้นทุกถิ่นที่
ปกเกล้าคุ้มเกล้าเหล่าชาวไทย
หกสิบปีประชาชาติล้วนเสด็จได้
แช่ใจให้พระองค์ทรงพระเจริญ.

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ

ข้าพระพุทธเจ้า กองบรรณาธิการ จดหมายข่าวราชบัณฑิตยสถาน

(นางสาวสุปัญญา ขมจินดา ประพันธ์)

ข่าวราชบัณฑิตยสถาน

*****ขอแสดงความยินดีในโอกาสที่ รองศาสตราจารย์ ดร.ณัชชา โสคติยานุรักษ์** ภาควิชาภาษาศาสตร์ สำนักศิลปกรรม ประเภทจิตรศิลป์ สาขาศิลปะการแสดง ได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นศาสตราจารย์ในสาขาวิชาดุริยางคศิลป์ ภาควิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่วันที่ ๒๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ *****ราชบัณฑิตยสถานขอเชิญชวนบุคคลทั่วไปที่สนใจ** ส่งสำนวนการประกวดแต่งหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็ก ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๐ ในหัวข้อเรื่อง **“พระรัตนตรัย”** เพื่อเป็นการปลูกฝังให้เด็กได้คุ้นเคยกับหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา ได้เข้าใจและรู้จักนำคำสอนต่าง ๆ ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน สำนวนที่ชนะประกวดจะได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานรางวัลจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และจัดพิมพ์เป็นหนังสือสำหรับพระราชทานในวิสาขบูชา พุทธศักราช ๒๕๕๐ สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ **ราชบัณฑิตยสถาน ในพระบรมมหาราชวัง สนามเสือป่า เขตดุสิตกรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐ โทรศัพท์ ๐ ๒๓๕๖ ๐๔๖๖-๗๐ โทรสาร ๐ ๒๓๕๖ ๐๔๙๐ ในวันและเวลาราชการ*****

*****สำนักวิทยาศาสตร์ ราชบัณฑิตยสถาน ร่วมกับสำนักวิจัยเอแบคโพลล์ จัดแถลงข่าวโครงการความร่วมมือทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการจัดการ** เมื่อวันศุกร์ที่ ๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๙ เวลา ๑๐.๐๐ น. ณ ห้องประชุม ๒ ราชบัณฑิตยสถาน โดยมี ศาสตราจารย์ ดร.กำจร มนูญปัจ ราชบัณฑิต สำนักวิทยาศาสตร์ และ ดร.นพตล กรรณิกา ผู้อำนวยการสำนักวิจัยเอแบคโพลล์ เป็นผู้แถลงข่าว ทั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลผลการสำรวจ เรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับ **“โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว”** และ **“การใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อแก้ไขวิกฤตพลังงานและเพื่อสร้างเสริมสุขภาพของประชาชน”** กรณีศึกษาประชาชนอายุ ๑๔ ปีขึ้นไป ในกรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ ขอนแก่น ชลบุรี และสงขลา และได้กำหนดจัดการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง **“วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี : ระดมความคิดแก้วิกฤตพลังงาน”** ขึ้น เพื่อเป็นการระดมความคิดเห็นนักวิชาการด้านวิทยาศาสตร์ ในการหาแนวทางช่วยเหลือประชาชนเกี่ยวกับวิกฤตพลังงาน***

สรุปการบรรยายเสนอผลงานค้นคว้าและวิจัยของราชบัณฑิตและภาคีสมาชิกต่อที่ประชุมสำนัก

สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง

- วันพุธที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๙ ศาสตราจารย์เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสวีธรรม ภาควิชาภาษาศาสตร์ ประเภทสังคมศาสตร์ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ บรรยายเรื่อง **“แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในประเทศไทย”** การศึกษาและวิเคราะห์ถึงต้นเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจ พบว่าความต้องการทางด้านวัตถุที่ได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วกว่าความสามารถสนองตอบของระบบเศรษฐกิจนั้น เป็นต้นเหตุที่ทำให้ปัญหาลังคมเศรษฐกิจเพิ่มทวีขึ้น ทำให้คนส่วนใหญ่ไม่พอใจในระบบของสังคมและทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในขณะเดียวกัน จากการสำรวจและวิเคราะห์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ได้พบว่าการแก้ปัญหาเศรษฐกิจด้วยสติ

ปัญญา ทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและสังคมโดยรวม จะแก้ปัญหาลังคมเศรษฐกิจได้ แนวเศรษฐกิจพอเพียงไม่มีความขัดแย้งกับทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ ไม่ได้ปิดการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศ หรือระบบโลกาภิวัตน์ของโลก แต่ผู้กำหนดนโยบายเศรษฐกิจของประเทศจะต้องพิจารณาปัญหาต่าง ๆ อย่างรอบคอบ รู้จักประมาณตน ไม่โลภมาก ก็จะสามารถแก้ปัญหาและพัฒนาสังคมเศรษฐกิจไทยให้มีความสงบสุขได้

- วันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๕๙ ศาสตราจารย์ ดร.สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ ภาควิชาภาษาศาสตร์ ประเภทสังคมศาสตร์ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ บรรยายเรื่อง **“การประเมินผลการปฏิบัติงานสำหรับเจ้าหน้าที่ สมค. : ข้อพิจารณาเชิงมนทัศน์ วิธีวิทยาและระบบ”**

การประเมินผลการปฏิบัติงาน สำหรับเจ้าหน้าที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.) เป็นการประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาเจ้าหน้าที่ให้มีกรอบความคิดและจิตสำนึกที่ถูกต้อง ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการบูรณาการการประเมิน ทั้งการประเมินตนเอง การประเมิน ๓๖๐ องศา แล้วจัดระบบการประเมินผลการปฏิบัติงาน ประกอบด้วยกระบวนการ ๕ ขั้นตอน คือ การกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของการประเมินผลการปฏิบัติงาน การกำหนดกรอบความคิด หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติงาน การวางแผนการประเมินผลการปฏิบัติงาน การทบทวนความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน และการประเมินผลการปฏิบัติงาน รวมสรุปประจำปี

- วันพุธที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ **ดร.ครชิต มัลย์วงศ์** ราชบัณฑิต ประเภทวิทยาศาสตร์กายภาพ สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ บรรยายเรื่อง “โครงการดาวเทียม THEOS” (Thai Earth Observation Satellite Project) เมื่อวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ และวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๕๗ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบให้กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดย สทอภ. เป็นหน่วยงานกลางในการดำเนินโครงการดาวเทียมสำรวจทรัพยากร THEOS โดยมีการลงนามสัญญาการพัฒนาดาวเทียม THEOS ในวันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ระหว่าง สทอภ. กับ บริษัท EADS ASTRIUM แห่งประเทศฝรั่งเศส ดาวเทียม THEOS มีลักษณะเป็นรูปทรงแท่งสี่เหลี่ยม น้ำหนัก ๗๕๐ กก. ใช้วงโคจรแบบสมวารกับดวงอาทิตย์ (Sun Synchronous) ที่มีความสูง ๘๒๒ กม. ทำมุมเอียง ๙๘.๗ องศา ดาวเทียมนี้จะโคจรมาถ่ายภาพผิวโลก ณ ตำแหน่งเดียวกันทุก ๒๖ วัน ณ เวลาท้องถิ่น ๑๐.๐๐ น. บนดาวเทียมมีกล้องโทรทรรศน์แบบ Panchromatic สามารถถ่ายภาพขาวดำเป็นแถบความกว้าง ๒๒ กม. ด้วยความละเอียด ๒ เมตร และกล้องแบบ Multi-spectral ซึ่งสามารถถ่ายภาพและสร้างภาพผสมสี ขนาดกว้าง ๙๐ กม. ได้ด้วยความละเอียด ๕ เมตร ตัวกล้องทั้งสองอาจปรับให้เอียงจากแนวตั้งฉากในแนววางกับเส้นทางโคจรได้ถึง ๕๐ องศา ระหว่างการถ่ายภาพสามารถเก็บข้อมูลไว้ได้ถึง ๕๑ พันล้านบิต การส่งข้อมูลใช้ความถี่ในแถบ X-band และ S-band ระหว่างการโคจรอยู่จะใช้เทคนิคการควบคุมตำแหน่งและความสูงหลายวิธี คือ ใช้การปรับแกนทั้งสาม, ใช้การวัดดาว, ไจโรสโคป, GPS, แรงบิดเชิงแม่เหล็ก (Magnetic Torque) และวัดตำแหน่งดวงอาทิตย์ อายุการใช้งานอย่างน้อย ๕ ปี และมีกำหนดส่งขึ้นสู่วงโคจรในกลางปี ๒๕๕๐ โครงการนี้มีมูลค่าราวหกพันล้านบาท โดยมีการฝึกอบรมวิศวกรไทย จำนวน ๒๐ คน และร่วมกันออกแบบที่เมือง

ตุลูล ประเทศฝรั่งเศส เมื่อประกอบชิ้นส่วนเสร็จจะขนส่งดาวเทียมไปยังชั้นสู่วงโคจรที่ประเทศรัสเซีย โครงการนี้จะช่วยให้ประเทศไทยมีองค์ความรู้ด้านดาวเทียมสำรวจทรัพยากร สามารถควบคุมให้ดาวเทียมถ่ายภาพผิวโลกที่ต้องการได้ และสามารถเก็บภาพพื้นผิวโลกของประเทศไทยทั่วทุกตารางกิโลเมตรได้ครบถ้วนทุกปี ประโยชน์หลักคือ สามารถนำภาพถ่ายมาวิเคราะห์การใช้พื้นที่ดินวางแผนด้านการเกษตร เตือนภัยธรรมชาติ ทำแผนที่รายละเอียดสูง ควบคุมการตัดไม้ทำลายป่า

- วันพุธที่ ๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๙ **รองศาสตราจารย์ นายแพทย์กฤษณ์ ฉางามระ** ราชบัณฑิต ประเภทวิทยาศาสตร์สุขภาพ สาขาวิชาแพทยศาสตร์ บรรยายเรื่อง “Breast Cancer Revisited” ศาสตราจารย์ **นายแพทย์สมพล พงศ์ไทย** ภาควิชาศัลยกรรม สาขาวิชาแพทยศาสตร์สุขภาพ สาขาวิชาแพทยศาสตร์ บรรยายเรื่อง “กิจกรรมทางเพศของนักศึกษาแพทย์” และ **ศาสตราจารย์ นายแพทย์ประเสริฐ ทองเจริญ** ราชบัณฑิต ประเภทวิทยาศาสตร์สุขภาพ สาขาวิชาแพทยศาสตร์ บรรยายพิเศษเรื่อง “เกือบสิ้นชีวิตเพราะหน่อไม้ปี้บ” เมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๙ เกิดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเทศกาลงานบุญพระธาตุเมล็ดข้าว บ้านนาหวายใหม่ ตำบลป่าตาวหลวง อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน มีการเลี้ยงอาหารกลางวัน โดยใช้หน่อไม้ปี้บที่กลุ่มแม่บ้านผลิตเองมารับประทานโดยไม่ได้ต้ม จากวันที่ ๑๔-๒๗ มีนาคม ๒๕๕๙ มีผู้ป่วยรวมจำนวน ๑๖๓ คน มีอาการปวดมวนท้อง คลื่นไส้ อาเจียน แน่นในคอ เสียแรง กล้ามเนื้ออ่อนแรง แขนขาขยับไม่ได้ หนึ่งดาดก ยกศีรษะไม่ขึ้น ตาเห็นภาพซ้อน และกลืนลำบาก จากการสอบสวนโรคคาดว่าแหล่งโรคน่าจะเป็นอาหารที่ไม่ได้ปรุงสุกคือ “หน่อไม้ปี้บ” เมื่อเก็บตัวอย่างส่งตรวจที่กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ พบสารชีวพิษ (biotoxin) เพราะพบเชื้อ *Clostridium botulinum* ในตัวอย่างหน่อไม้ ตรวจชั้นสูตรยืนยันโดยวิธี PCR แล้วว่าเป็นเชื้อที่ผลิตสารพิษ โบทูลิน ชนิด A ซึ่ง *Clostridium botulinum* เป็นแบคทีเรียรูปแท่งขนาดโต สร้างสปอร์บริเวณใกล้เคียงแก่ง เจริญได้ดีในภาวะไร้ออกซิเจน มีอยู่ทั่วไปในสิ่งแวดล้อม พบในตะกอนดินโคลน แหล่งน้ำจืด บ่อน้ำ ทะเลสาบ และน้ำเค็ม รวมทั้งฝุ่นตามบ้านเรือน อาหารทั่วไป และในบริเวณที่มีพืชผักเน่าเปื่อย สปอร์ทนความแห้งได้นานถึง ๓๐ ปี ในอุณหภูมิ ๑๐๕ องศาเซลเซียส ได้นาน ๓-๔ ชั่วโมง ถูกทำลายได้ที่อุณหภูมิ ๑๒๑ องศาเซลเซียส ภายใต้ความดันไอน้ำในเวลา ๑๕ นาที แต่ไม่ถูกทำลายโดยแสงอัลตราไวโอเล็ต แอลกอฮอล์ และสารประกอบฟีนอลิก ค่อนข้างทนทานต่อการฉายรังสี สปอร์จะถูกกระตุ้นให้งอกเป็นเซลล์แบคทีเรียได้หากทำให้ร้อนที่อุณหภูมิ ๘๐ องศาเซลเซียส เป็นเวลา ๑๐-๓๐ นาที สปอร์

ในภาวะไร้ออกซิเจน มีอยู่ทั่วไปในสิ่งแวดล้อม พบในตะกอนดินโคลน แหล่งน้ำจืด บ่อน้ำ ทะเลสาบ และน้ำเค็ม รวมทั้งฝุ่นตามบ้านเรือน อาหารทั่วไป และในบริเวณที่มีพืชผักเน่าเปื่อย สปอร์ทนความแห้งได้นานถึง ๓๐ ปี ในอุณหภูมิตั้งแต่ ๑๐๕ องศาเซลเซียส ได้นาน ๓-๔ ชั่วโมง ถูกทำลายได้ที่อุณหภูมิ ๑๒๑ องศาเซลเซียส ภายใต้ความดันไอน้ำในเวลา ๑๕ นาที แต่ไม่ถูกทำลายโดยแสงอัลตราไวโอเล็ต แอลกอฮอล์ และสารประกอบฟีนอลิก ก่อนฆ่าหนทางต่อการฉายรังสี สปอร์จะถูกกระตุ้นให้งอกเป็นเซลล์แบคทีเรียได้หากทำให้ร้อนที่อุณหภูมิ ๘๐ องศาเซลเซียส เป็นเวลา ๑๐-๓๐ นาที สปอร์ถูกทำลายโดยคลอรีน จึงไม่สามารถอยู่ได้ในน้ำประปา หรือน้ำในสระที่มีสารคลอรีน และน้ำยาฟอกขาวเจือจาง และในสถานภาพเป็นต่างมาก ๆ ในประเทศไทยเคยมีการระบาดของโรคอาหารเป็นพิษจากสารชีวพิษของ Clostridium botulinum มาแล้ว ๒ ครั้ง ครั้งแรก ที่อำเภอมะนัง จังหวัดตาก เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๐ ครั้งที่ ๒ ที่อำเภอบางบาล จังหวัดน่าน เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๑ พบผู้ป่วย ๑๓ คน เสียชีวิต ๒ คน และเหตุการณ์ที่ผ่านมาเมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๔๙ เป็นเหตุการณ์ที่รุนแรงที่สุดในโลก

สำนักศิลปกรรม

- วันพฤหัสบดีที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๔๙ **ศาสตราจารย์ ร้อยเอก กฤษณา อกรณศรี ณ อรุณยา** ภาควิชาศิลปกรรม สถาปัตยกรรมศาสตร์ สาขาวิชาสถาปัตยกรรม บรรยายเรื่อง “แนวคิดทางสถาปัตยกรรม ของหม่อมเจ้าอิทธิเทพสรรค์ กฤดากร” หม่อมเจ้าอิทธิเทพสรรค์ กฤดากร ทรงเป็นผู้ที่มีปรัชญาทางสถาปัตยกรรมที่ลึกซึ้งละเอียดอ่อนและมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ท่านได้ให้ความสำคัญในเรื่องแนวคิดต่าง ๆ ดังนี้ ๑. การสร้างผังเมืองและการสร้างนครที่ดี ซึ่งต้องอาศัยวิจิตรศาสตร์ (Aesthetic Synthesis) และต้องกำเนิดจากความคิดเห็นอันรอบคอบของช่างศิลป์ ๒. การเน้นในเรื่องความสามารถคิดเห็นเป็นรูปทำให้สถาปนิกสามารถเข้าถึงความต้องการของเจ้าของสิ่งก่อสร้าง โดยอาศัยความรู้ ความชำนาญ และมีความเข้าใจถึงจุดมุ่งหมายของแต่ละผลงาน เพื่อให้ทำงานได้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ และสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ ๓. การเห็นความสำคัญของศิลปศึกษาที่จะทำให้ระบบการศึกษาสมบูรณ์อันประกอบด้วยความรู้ ความละเอียดในคุณค่าของสรรพสิ่งที่สุภาพหมดจดงดงามและความประณีตในชีวิตของมนุษย์ ๔. อุปลักษณ์ในการเป็นศิลปินหรือสถาปนิกเพื่อให้ทำงานด้านสถาปนิกได้อย่างสะดวกและง่ายดาย ๕. เจตนารมณ์และแรงบันดาลใจของศิลปิน เพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และประสบความสำเร็จในด้านสถาปัตยกรรม ๖. นิยามของศิลปวัตถุ ซึ่งหมายถึงสิ่งที่ประกอบขึ้นด้วยการพิจารณา เลือกเฟ้น และมีความถาวร ๗. ความหวังเยี่ยงวิจิตรศิลปศึกษาที่สามารถ

ยกระดับวัฒนธรรมและอุตสาหกรรมของประเทศให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น **ศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา นาคสกุล** ราชบัณฑิต ประเภทวรรณศิลป์ สาขาวิชาภาษาไทย บรรยายเรื่อง “ภาษาเด็กสองขวบ” การศึกษาเรื่องความสามารถในการเรียนรู้และเข้าใจภาษาของเด็ก ศักยภาพของ ด.ช.ศรัณย์ หวังเกียรติ โดยการเก็บข้อมูลด้วยการจดทุกคำที่ ด.ช.ศรัณย์ออกเสียงได้ถูกต้องหรือใกล้เคียง พร้อมทั้งแสดงให้เห็นถึงการเข้าใจในความหมายของคำนั้น และกำหนดให้วันที่ ด.ช.ศรัณย์มีอายุครบ ๒ ขวบ เป็นวันสิ้นสุดการเก็บข้อมูล ซึ่งได้ทำการศึกษาในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ ๑. พัฒนาการเรียนรู้ถ้อยคำตั้งแต่อายุ ๓ เดือน ถึง ๒ ขวบ ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ด.ช.ศรัณย์สามารถเรียนรู้และจดจำคำศัพท์ได้ ๔๙๘ คำ ซึ่งเป็นศัพท์ที่เกี่ยวกับตัวเด็ก บุคคลแวดล้อม การกินอยู่นอนหลับ การเล่น และประสบการณ์ที่เด็กได้รับชื่อวัตถุสิ่งของ และคำกริยาอาการต่าง ๆ ๒. พัฒนาการเรียนรู้การลำดับคำ จากการสังเกตพัฒนาการของเด็กทำให้ทราบว่า ด.ช.ศรัณย์มีความสามารถในการนำคำมาสร้างประโยคที่มีความหมายถูกต้องและเรียงลำดับได้ตามหลักภาษา โดยมีการเรียงลำดับประธาน-กริยา กริยา-กรรม หรือ ประธาน-กริยา-กรรมได้ การวางคำขยายนามได้ถูกที่ ใช้ลักษณะนามถูกตำแหน่ง ใช้คำลงท้าย คำกริยาช่วย คำบุพบท และคำถามได้ ใช้ประโยคที่มีกริยามากกว่าตัวเดียวได้ และสามารถโยงความหมายคำในพวกเดียวกันหรือคำที่มีความหมายตรงข้ามได้ และ**รองศาสตราจารย์ ดร.เรณูทัย สัจจพันธุ์** ภาควิชาศิลปกรรม สาขาวิชาวรรณกรรมร้อยแก้ว บรรยายเรื่อง “วรรณกรรมท่านพุทธทาส” พระธรรมโกศาจารย์ พุทธทาสภิกขุ เป็นบุคคลสำคัญของโลกที่มีผลงานประพันธ์วรรณกรรมทั้งประเภทศาสนาและคำสอน ซึ่งในผลงานของท่านมีรสวรรณศิลป์ที่เกิดจากการใช้ภาษาเร้าความรู้สึกอย่างเสียดแทงและเฉียบคม เป็นการปลุกผู้อ่านหรือผู้ฟังให้ตื่นขึ้นและพิจารณาตนเองไปตามถ้อยคำที่กล่าวนั้น วรรณกรรมของท่านมีทั้งประเภทร้อยแก้ว เช่น เรื่อง วิธีแห่งการเข้าถึงพุทธธรรม, ความสงบคือพุทธธรรม และประเภทร้อยกรอง เช่น เรื่องตายก่อนตาย, เป็น เป็นให้เป็น, กข ศิลธรรม และ กข ปรมัตถ ธรรม, เสียงตบมือข้างเดียว, แม่น้ำคด น้ำไม่คด, เสียงขลุ่ยกลับมาทากอไผ่ นอกจากนี้ยังมีประเภณิทานเช่น เรื่อง ฝนอิฐให้เป็นกระจก, ดอกไม้จัดคน, จิตว่างได้ยืนหญ้าพูด, สหายรายเขียนพระไตรปิฎก ในวรรณกรรมของท่านพุทธทาสภิกขุประกอบด้วยรสวรรณศิลป์ที่หลากหลาย ทั้งการใช้ภาษาที่ทำให้เห็นภาพและเกิดความรู้สึก การอธิบายสิ่งที่มองไม่เห็นให้อ่านนึกภาพตามได้ การกล่าวถึงสิ่งหนึ่งเพื่ออธิบายอีกสิ่งหนึ่งโดยเปรียบเทียบ การเล่นคำที่มีทั้งการเล่นซ้ำเสียงต่างความหมาย การเล่นคำที่แสดงให้เห็นถึงความขัดแย้ง การใช้คำแสดง

ความรู้สึก อากา และลักษณะนิสัย การนำพญชนะ ก-ฮ มาผูก เป็นกลอน การใช้สำนวนหรือภาษิตมาตีความเป็นธรรมะ และ การใช้นิทานเพื่อสอนใจ

- วันอังคารที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๕๙ ศาสตราจารย์พิเศษวิสิทธิ์ บุษยกุล ราชบัณฑิต ประเภทวรรณศิลป์ สาขาวิชาต้นตติภาษา บรรยายเรื่อง “พุทธาวตาร” พุทธาวตาร หมายถึง การแบ่งภาค ของพระนารายณ์หรือพระวิษณุมาเป็นพระพุทเจ้า เป็นเรื่องที่มา จากศาสนาพราหมณ์หรือฮินดูของอินเดีย ในส่วนที่กล่าวถึงการ อวตารของพระวิษณุแบ่งภาคลงมาบนโลกมนุษย์นั้น มีกล่าวไว้ อย่างละเอียดในคัมภีร์ปุราณะซึ่งมีถึง ๑๘ คัมภีร์ เนื้อหาโดยรวม กล่าวถึงการสร้างโลก การดำรงอยู่ของโลกการอวตารลงมาของ พระวิษณุเพื่อดับยุคเข็ญของโลกความเสื่อมของศีลธรรมในโลก การทำลายโลก และการสร้างโลกใหม่ เรื่องราวของเทพต่าง ๆ ระยะเวลาที่พระมनुครองจักรวาล และเรื่องราวของกษัตริย์ใน สุรยวงค์และจันทรวงค์ เรื่องพุทธาวตารได้กล่าวถึงเรื่องราวของ สงครามระหว่างเหล่าเทพฝ่ายหนึ่งและเหล่าอสูรและเทตย์อีก ฝ่ายหนึ่ง ฝ่ายเทพเป็นฝ่ายแพ้จึงเดินทางไปขอให้พระวิษณุช่วย เหลือ เนื่องจากเหล่าอสูรและเทตย์ประกอบพิธีกรรมที่มีบุญอยู่ ไว้ในพระเวทอย่างเคร่งครัดเช่นเดียวกับเหล่าเทพ พระวิษณุจึง ช่วยเหลือด้วยการปลอมองค์เป็นผู้สอนศาสนาเซนและเป็นภิกษุ ในพุทธศาสนา เพื่อสอนให้เหล่าอสูรและเทตย์เลิกพิธีกรรมที่มี บัญญัติไว้ในพระเวทและฝ่าฝืนกฎระเบียบอันมีมาแต่โบราณ ทำให้อำนาจเสื่อมลง เมื่อทั้ง ๒ ฝ่ายทำสงครามอีกครั้งหนึ่ง ฝ่ายเทพจึงเป็นฝ่ายชนะ และนายจุลทัศน์ พยาฆรานนท์

ภาคีสมาชิก ประเภทวิจิตรศิลป์ สาขาวิชาจิตรกรรม บรรยาย เรื่อง “เครื่องรักเมืองพุกาม” เครื่องรัก คือ ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่ผลิตขึ้นโดยใช้ยางรักหรือรักที่ได้จากต้นรักหรือต้นตติ เป็นวัตถุดิบที่ช่วยยึดเกาะโครงสร้างให้แข็งแรงมั่นคง ใช้ทาหรือ เคลือบผิวผลิตภัณฑ์กันการแตกร้าว ทำให้ผิวเรียบและขึ้นเงา ทน ต่อความร้อน กรดอ่อน ๆ และต่างได้ดี ในประเทศพม่าผลิตภัณฑ์ ประเภทเครื่องรักจัดเป็นงานหัตถกรรมที่ขึ้นชื่อ แหล่งผลิตที่ สำคัญอยู่ที่หมู่บ้านมยินกาบา ในเมืองพุกาม ซึ่งมีช่างที่มีฝีมือใน งานเครื่องรัก งานประเภทนี้มีทั้งเครื่องเรือน ลังหมักท์ ราช- ภัณฑ์ โดยเครื่องรักแต่ละประเภทจะมีโครงสร้างที่ประกอบขึ้นด้วย วัสดุต่าง ๆ เช่น ไม้ไผ่ หวาย ไม้ กระดาษ ฟาง ผ้า หนังสัตว์ และได้รับการเสริมสร้างผิวภายนอกและภายในให้มั่นคงเรียบ เสมอกันด้วยการทาสมุก ซึ่งประกอบด้วย ชี้อเลื้อย กระดุกวัว แกลบ มูลสัตว์ อย่างใดอย่างหนึ่ง ปนเป็นผงผสมกับยางรัก แล้ว นำมาทาทั้งภายนอกและภายในของผลิตภัณฑ์ ส่วนใหญ่งาน เครื่องรักมีทั้งสีดำ สีแดง สีขาว สีเหลือง สีคราม และประดับ หรือตกแต่งด้วยวัสดุต่าง ๆ งานเครื่องรักในเมืองพุกาม ประเทศ พม่า สามารถแบ่งออกเป็น ๖ ประเภท คือ เครื่องรักประเภททำ ผิวเรียบเกลี้ยง ประเภทแกะลายเส้นเบาหมลสี ประเภทปิดทองที่บ ทั่วทั้งรูปทรงของผลิตภัณฑ์นั้น ประเภทประดับลวดลายหรือภาพ นูนต่ำ และประเภทปิดกระจก และทองคำเปลวรวมกัน ซึ่งงาน เครื่องรักทุกประเภทเป็นงานที่สร้างสรรค์โดยคนพื้นบ้าน มีความ สบายงามและคงทน แสดงถึงอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ และ ควรค่าแก่การอนุรักษ์ให้คงอยู่ตลอดไป.

ผู้สนใจบทความดังกล่าวขออนุญาตค้นคว้าได้ที่ห้องสมุดราชบัณฑิตยสถาน ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๕๐

เหตุที่ทำให้ปรากฏทศพิธราชธรรม

ทศพิธราชธรรม ๑๐ ประการ มีความหมายว่า อย่างไรและอะไรบ้างนั้น ผู้เขียนไม่ขอกล่าวถึง แต่จะขอกล่าวถึงเหตุ ที่ทำให้ปรากฏทศพิธราชธรรม ๑๐ ประการในพระไตรปิฎก (พระไตร ปิฎกภาษาบาลี เล่มที่ ๒๘ ข้อ ๒๔๐ หน้า ๘๖) เรื่องราวมีดังต่อไปนี้

พระมเหสีของพระเจ้าลัญญมะ กษัตริย์แห่งเมืองพาราณสี ทรงสพินว่าได้ฟังธรรมจากพญาหงส์ แต่ยังไม่ทันจบ ทรงตื่นจาก บรรทมเสียก่อน แต่มีพระประสงค์จะฟังต่อ จึงทูลให้พระเจ้าลัญญมะ ทรงทราบและให้ติดตามหาพญาหงส์ พระเจ้าลัญญมะได้ให้นายพราน เป็นผู้ตามหาพญาหงส์มาถวาย

นายพรานได้พยายามทำทุกวิถีทาง จนในที่สุดก็จับมาได้ จับได้ทั้ง พญาหงส์และลูกน้องของพญาหงส์ จึงได้นำไปถวายพระราชชา

ครั้นเห็นหงส์ทั้งสอง พระเจ้าลัญญมะได้ตรัสถามนายพรานว่า

ทำอย่างไรจึงจับมาได้ นายพรานทูลว่า คราวแรกหงส์มาติดบ่วงตัว เดียว คือ พญาหงส์ตรฐ แต่มีหงส์อีกตัวคือลุมชะ ซึ่งเป็นลูกน้องของ พญาหงส์ตรฐมากกว่าและเป็นภาษามนุษย์อยู่ใกล้ ๆ บ่วง ครั้นได้สนทนา ปราศรัยจนได้รับความแล้ว จึงจับมาถวายพร้อมกัน

เมื่อทรงทราบพญาหงส์ลุมชะพูดภาษามนุษย์ได้ พระราชาจึงมี พระประสงค์จะฟังธรรมจากหงส์ลุมชะ หงส์ลุมชะได้ทูลว่า พระองค์มี พระประสงค์จะฟังธรรม แต่ทำสิ่งที่ไม่ควร กล่าวคือ รับสั่งให้ขุดสระ และประกาศให้อภัยทานทั่วทั้ง ๑๐ ทิศ แต่เมื่อพญาหงส์ตรฐมาที่สระ แห่งนี้ก็ถูกดักด้วยบ่วง พระองค์ตรัสคำเท็จ ดังนั้น ขอให้ปล่อยพญา หงส์ตรฐพร้อมกับตนเองเสียก่อน พระเจ้าลัญญมะจึงมีรับสั่งให้ปล่อย หงส์ทั้งสอง พร้อมทั้งให้จัดหาข้าวปลาอาหารมาให้ จากนั้นได้ขอให้ พญาหงส์แสดงธรรมให้ฟัง

พญาหงส์ตรัสทูลถามพระเจ้าลัญจุมะเป็นข้อ ๆ ว่าพระองค์
สำราญพระอิริยาบถ ทรงปกครองอาณาประชาราษฎร์โดยธรรม
หม่อมามตย์เสนาบดีรักใคร่กลมเกลียวเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว มเหสีพร้อม
พระโอรสพระธิดาเป็นไปตามพระอัธยาศัย ทรงยำเกรงสัตบุรุษ
ทรงประพฤติดุชทั้งอธรรมหรือไม่ว่า

พระเจ้าลัญจุมะทรงตอบว่า พระองค์สุขสำราญดีปกครอง
อาณาประชาราษฎร์โดยธรรม หม่อมามตย์เสนาบดีรักใคร่กลมเกลียว
เป็นน้ำหนึ่งใจเดียว มเหสีพร้อมพระโอรสพระธิดาก็เป็นไปตามที่ทรง
พระประสงค์ทุกประการ นอกจากนั้นพระองค์ก็ทรงยำเกรงสัตบุรุษ
หลักเลียบอสัตบุรุษ ประพฤติธรรม ละทิ้งอธรรม

พญาหงส์ตรัสได้ทูลถามต่อไปว่า พระองค์ทรงเห็นว่า
พระชนมายุของพระองค์จะยืนยาว และทรงกลัวปรโลกหรือไม่

พระเจ้าลัญจุมะทรงตอบว่า

พญาหงส์ เราพิจารณาเห็นว่าอายุยังยืนยาวอยู่ เราตั้งอยู่ใน
ธรรม ๑๐ ประการ จึงไม่กลัวปรโลก เราเห็นกุศลธรรมที่มีอยู่ในตน
เหล่านี้ คือ ทาน ศีล การบริจาค ความซื่อสัตย์ ความอ่อนโยน
ความเพียร ความไม่โกรธ ความไม่เบียดเบียน ความอดทน และ
ความไม่พิโรธ บิดีและโสมนัสไม่ใช่น้อยย่อมเกิดแก่เรา แต่หงส์สมุชชะ
นี้ไม่ทันคิดถึงคุณสมบัติของเรา ไม่รู้ว่าจะไม่มีความประทุษร้ายแห่งใจ
จึงเปล่งวาจาที่หยาบคาย ย่อมกล่าวโทษที่ไม่มีอยู่ในเรา คำว่าหงส์
สมุชชะนี้ ย่อมไม่เป็นเหมือนคำของคนมีปัญหาเลย

ฝ่ายหงส์สมุชชะรู้ว่าพระเจ้าลัญจุมะพิโรธ จึงทูลขอประทาน
อภัยโทษว่าตนเองทำไปโดยรีบร้อน เพราะเห็นพญาหงส์ตรัส ผู้เป็น

หัวหน้าติดบ่วงอยู่ พระเจ้าลัญจุมะได้ประทานอภัยโทษ ให้ตามที่หงส์
สมุชชะขอ

จากนั้น หงส์ทั้งสองก็ทูลลากลับไปอยู่ที่ของตน
ครั้นได้เห็นทั้งสองกลับมา หมูหงส์ได้ส่งเสียงแสดงความยินดี
พากันมากระโดดโลดเต้นห้อมล้อมหงส์ทั้งสอง

อาจจะมีผู้อยากรู้ว่าหงส์ส่งเสียงร้องกันอย่างไร พระอรธ-
กถาจารย์คงคาดการณ์ไว้ล่วงหน้าแล้ว จึงได้ประพันธ์ไว้ว่า

เต อโรเค อนุปปตเต ทิสวาน ปรม เทเช

เกเกติมกรู ห์ลา ปุสสุทโท อชายถ.

แปลเป็นภาษาไทยได้ว่า หงส์เหล่านั้นเห็นหงส์ทั้งสองผู้ยิ่ง
ใหญ่ไม่มีโรคกลับมาถึง จึงพาส่งเสียงว่า เกเก ได้เกิดเสียงอ้ออ้อขึ้น

สรุปได้ว่า หงส์ส่งเสียงร้องว่า เกเก ซึ่งอาจจะใกล้เคียงกับ
เสียงที่คนไทยคุ้นเคยว่า แก๊ก แก๊ก นั่นเอง

พระผู้มีพระภาคได้ตรัสสรุปว่า

ประโยชน์ทั้งปวงของบุคคลผู้มากด้วยกัลยาณมิตร ย่อมให้
สำเร็จความสุขความเจริญ เหมือนพญาหงส์ตรัสและหงส์สมุชชะ
ผู้มากด้วยกัลยาณมิตร (คือพระเจ้าลัญจุมะและนายพราน)
เกิดประโยชน์สำเร็จความสุขความเจริญ กลับมายังหมูญาติฉะนั้น.

นายสำรวย นักการเรียน

นักวรรณศิลป์ ๗ ว กองธรรมศาสตร์และการเมือง

พันธุ์พืช-พรรณพืช

คำ “พันธุ์ไม้” กับ “พรรณไม้” และ “พันธุ์พืช” กับ “พรรณพืช” ยังมี
การใช้สลับกันอยู่บ้าง **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒**
ให้คำนิยามของคำ “พันธุ์” ไว้ว่า “น. พวกพ้อง, เชื้อสาย, วงศ์วาน, เทือกเขา,
เหล่ากอ, เชื้อ เช่น ข้าวเก็บไว้ทำพันธุ์ พันธุ์ข้าว.” ส่วนคำ “พรรณ” นั้น ให้
นิยามไว้ดังนี้ “น. สีของผิว; ชนิด เช่น พรรณพืช พรรณไม้ พรรณสัตว์.”

คณะกรรมการจัดทำอนุกรมวิธานพืชแห่งราชบัณฑิตยสถาน
ใช้คำว่า **พรรณไม้** หรือ **พรรณพืช** ในกรณีที่เหมาะสมถึง ต้นไม้ชนิดนั้น ๆ หรือ
พืชชนิดนั้น ๆ ดังเช่นตัวอย่างในประโยคต่อไปนี้

กระเช้าสีดา เป็นชื่อที่คนทั่ว ๆ ไปใช้เรียก**พรรณไม้**ในสกุล
Aristolochai

กระเช้าพินด เป็น**พรรณไม้**พื้นเมืองของไทย พบได้
ทั่วไปในธรรมชาติ

เขี้ยวกระแตเป็น**พรรณไม้**ต่างประเทศ

ชาวสามหมื่นเป็น**พืช**ถิ่นเดียวของไทย

ชาวสามหมื่นเป็น**พรรณไม้**ถิ่นเดียวของไทย

ชาวสามหมื่นเป็น**พรรณพืช**ถิ่นเดียวของไทย

ชาวสามหมื่นเป็น**ไม้**ถิ่นเดียวของไทย

ดังนั้นคำ **พืช**, **พรรณไม้**, **พรรณพืช** และ**ไม้** จึงมีความหมาย
เหมือนกันคือ “ต้นไม้” และสามารถใช้แทนกันได้ประโยค

ส่วนคำ “พันธุ์” นั้นจะใช้เมื่อความในประโยคสื่อถึง สายพันธุ์ พันธุ์
ปลูก และนิเวศวิทยาของต้นไม้ชนิดนั้น ๆ เช่น ตัวอย่างในประโยค ดังนี้

เข้มแดงมีเขตการกระจาย**พันธุ์**ทางภาคใต้ของประเทศไทย

การเก็บ**เมล็ดพันธุ์พืช**เพื่อการเกษตร

ชื่อ “กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช” สื่อความหมายว่า
หน้าที่ของหน่วยงานไม่เพียงแคดูแลต้นไม้หากยังรวมถึงการสงวนรักษาและ
ขยายพันธุ์ไม้อีกด้วย.

นางสาวรัตติกาล ศรีอำไพ

นักวรรณศิลป์ ๕ กองวิทยาศาสตร์